

סיפוריים בעלי רקע היסטיורי תוך כדי למידה של תקופה העליות

אתι בוקשפן

...עicker המשימה ברוון היסטורי אינה על מאורעות ההיסטוריים גדולים, אלר להחיות תחיה פיזית בני אדם הילקחים חלק במאורעות אלה...
גיאור לוקאץ, מתוך ספר הציגות הנגדל

יצירת מטלות מורכבות

התנסות המוצגת במאמר זה מתארת מהלך שוגבש בחמשה בתים ספר, אשר החליטו ליזום תכנון לימודי המבוסס על הוראה המפוקדת בתקופה ההיסטורית מסוימת (תקופת "העליות"), בפרק זמן מוגדר מראש (חודשיים - שלושה חודשים), תכנון זה יצר שילוב בין שני תחומי דעת:

■ מולדת וחברה

■ לשון עברית – חינוך לשוני

ההחלטה על "אשכול" מקצועות זה הפכה למטרה מורכבת עבור המורים והתלמידים כאחד. המטרה הביאה את המורים והתלמידים להתנסות בשני תהליכי מקבילים: מחד גיסא, תהליך מתמשך שבמהלכו נדרשו שני צדדים לגבש הסכימות מוקדמות, שהובילו לגיבוש התנסות במטלות כתיבה ספציפיות. במסגרת הדיוונים המקדים שנערכו בקרוב צוות המורים נקבעו העקרונות המנחים הבאים:

א. הוסכם כי הנושא שיימדד באמצעות שני תחומי הדעת יהיה נושא "העליות".

ב. הוסכם שנושא "העליות" מתאים להוראת יצירות ספרות תוך כדי התיחסות לסיפור ההיסטורי כסוגה ספרותית נבחרת, עם שימת דגש על ההיבטים הערכיים, הרגשיים והאסתטיים.

¹ ספר הציגות הנגדל – היגים עם אמר שפר ותומכים מפי אנשי רוח וספר, ליקט עורך אדרי כהן, הוצאה לאור (1996)

ג. **הוגדרה** מראש מסגרת הזמן שהוקצבה לפעילויות. פרק הזמן שהוגדר השטנה במקצת בין ביתי-הספר השונים, ובאופן כללי הוא נע בין חודשים לשולשים לחודשים.

הוגדרו מראש שני התוצריים, שאמורים להיות מופקים בסיכון של התהילה:

א. הכנות עבודות חקר שմבוססות על תקופות היסטוריות שונות, בהתאם לעליות שהתקדו בהן.

ב. כתיבת "סיפור בעל רקע ההיסטורי" על ידי התלמידים.

הוגדרו מראש שכבות הגיל שבוחן "למד הנושא. ביתי-ספר מסוימים מתמקדים בשכבות ג' – ד', ואחרים בשכבות ה' – ז'.

נבחרו מראש המורים אשר השתתפו בהתנסות זו.

בתוי ספר אחדים יצרו מערך שבו השתתפו רק מחנכות היכרות, אשר מלמדות גם שיעורי עברית וגם שיעורי מולדת, חברות וازירות. בתוי-ספר אחרים התארגנו להלך שבו השתתפו מחנכות היכתה שלמדו עברית וגם מורות נספנות שלימדו בנפרד שיעורי מולדת, חברות וازירות. והוא גם בתוי-ספר שראו צורך בשיטות המורות לאומנות בהתנסות זו.

הוגדרו מראש ההקשר התרבותי, שבו יוצגו התוצריים הסופיים (סיפורים).

כל בתוי-ספר תרגמו את ההקשר התרבותי באופן שונה במקצת, אך ברוב בתוי-ספר תורגם הקשר זה לעرب חגיגי שלכבודו הזמן כל בני משפחתם של תלמידי השכבה ביניהם גם סבים וסבתות. בערב זה הציגו התלמידים בפני קהל המשתתפים את הסיפורים אשר כתבו, אף הקיימו קטעים נבחרים מתוך סיפוריהם. הם שיתפו את בני המשפחה בתהילן למידתם על תקופת העליות, וגם בכל תהיליך הפקת הסיפורים בעלי הרקע ההיסטורי.

תיאור המהלך הדידקטי

- התלמידים למדו על עלייה מסויימת שנבחרה מראש לדין ועל תקופתה. הלמידה נעשתה בשיתוף המורה שכרגיל מלמדת את תחום הדעת הרלוונטי: מולדת, חברות וזרחות. התלמידים למדו על אותה עלייה באמצעות שימוש בדרכים שונות ומגוונות שיפורטו להלן: חיפוש חומר מקורות מידע – קריאה בספרי לימוד, בעיתונים ישנים, בספרי יעץ, ביומנים, אלבומים וIALIZED; צפיה בסרטים והזנה לקטעי חדשות מן העבר, שعلاה בידם למצוא במודיאנים. התלמידים אף וריאנו אנשים מבוגרים שעלו ארצתה בעליות השונות, ואלה העשירו את הילדים בסיפוריהם המרתקים.
- התלמידים סיכמו את מקורות המידע בדרכים שונות: קצחים צילמו את המראים וקצתם תיעדו את הראיות בכתב. בסיכום של התהליך היה בידי כל תלמיד קלסר איש', שבו תיעד את כל הידע לו על – אודוט התקופה בתולדות היישוב שבה בחר להתמקד.

ובהותן הזמן...

- בשיעורי הלשון התב楼下ו התלמידים בסוגיה מהו "סיפור בעל רקע היסטורי", שהיה כזכור התוצר הסופי בתהליך. להלן מבחן תשובות שהשיבו התלמידים:
 - סיפורים שהתרחשו במקומות שהטביעו את חותם בהם היסטוריה.
 - סיפורים שאנשים מפורסמים מן העבר משמשים בהם כגיבורים.
 - סיפורים שמתרכחים על רקע אירועים הידועים לכל.
 - סיפורים שמצוירים בהם אירועים מרכזיים בתולדות עם היהודי.
- התלמידים ביקרו בספריית בית-הספר ובחנות ספרים בקרבת מגורייהם והכינו רשימת ספרים, שלפי דעתם מתאימה להגדה "סיפור בעל רקע ההיסטורי".
- הנהלת בית-הספר בשיתוף ההורים דאגו להביא ספרים כאלה לכיתנה.

- תוך כדי קראת ספרים התגבשה בכיתה הקריאה, שכך לכתוב סיפוריםணוסח זה נדרש תהילה הכרנה מוקדים יסודיים שככל AISOU פידע רב לגבי כל נושא הכתיבה, בין שמדובר בתקופה, במשפחה, בסיפור העליה ארצה של שבא וسبタ, או כל משפחה מוכרת אחרת בעיר.
- הסבביה הלימודית השנתנה בהתאם: ספריית הכתיבה החלה להתמלא בספריה היסטוריה ובספרותיפה בנושאים שנרכשו על-ידי בית-הספר וההורם במשמעותם הובאו אנטיקלופדיות שונות שעסוקו בתקופת העליות, עיתונים מה עבר, כלים מה עבר, תמונות, אלבומים ואף יומנים משפחתיים, שבהם מתועד סיפור העליה הפרטיא של שבא וسبתא. ספרי הלימוד וחוברות העובודה שמשו גם הם כמקורות מידע ולאחרן איסוף המידע. (סיפורים, עדויות של בני משפחה, יומנאים אישיים, מידע מתועד ממוזיאונים, צילומי ערכים אנטיקלופדיות וספרים עז).
- התגבשה הקריאה, שנית להסתיע בכל מה שנלמד בשיעורי מולצת וחברה על תקופת העליות, בשעה שבאים להפיק את התוצר הספרי – הספרים בעלי הרקע ההיסטורי.
- התלמידים גילו כי גם הספרים הכותבים רמן או כל סיפור ההיסטורי אחר עורכים תקופה תחלייתי חקר נרחבים. הם עמדו על כך מקרה בא"מ"באו" או ב"פתח דבר" של ספרים שונים, ומפגשים עם ספרים העוסקים בכתיבה בז'אנר של הרמן ההיסטורי. המפגשים נערכו ביזמת הנהלה וצוות החוראה.
- שלב המעבר להפקת הטקסט הספרי היה קשה. היה ברור שאין משנה DIDKUTIOT SDORAH לשלב זהה. עד כה הפיקו הילדים טקסטים עיוניים למטרות סיכום ותיעוד. כתיבה למטרות אלה שונה בתכליתה מכתיבה ספרית, שמטרתה להסביר לקורא חזיה אסתטית ורגשית. התלמידים התחלו להתבונן מחדש על הספרים ההיסטוריים שקרו, ולבוח את הטקסטים האלה מנקודת מבטו של כותב עתידי. הם בדקו מהם האמצעים שבהם משתמשים הספרים כדי ליצור חזיה אסתטית רגשית. הם ניסו ללמידה על כך מקרה בהテקסטים שימושיים לקטגוריה של הספר בעל הרקע ההיסטורי.

להלן סיכום הרעיון, אשר התגבשו בדינום שהתקיימו בנסיבות:

1. כדאי לבדוק סוג "התחלות" שונות בסיפורים ההיסטוריים ולנסות לאמץ נוסח מסוים.
 2. רצוי להחליט מראש מי יהיה גיבור הסיפור – החלטה זו תקבע את תקופת הכתיבה (התקופה ההיסטורית), ואת שפת הגיבור.
 3. רצוי להחליט מראש נקודת התצפית של כותב הסיפור (לדוגמה, "מספר כל יודע" או מספר עד).
 4. כדאי לבירר ולבדק מהם הפרטים ההיסטוריים שבهم בוחרים להתמקד.
 5. כדאי לקבוע מה יהיה חלקה של הבדיקה בספר (יצירת הדמיון של הכותבים), ומה יהיה חלקם של פריטים ההיסטוריים אוטנטיים, הלקוחים מתוך סיפוריהם של קרוביו משפחה ואחרים.
 6. יש להחליט מראש הנםן שאלוי מכון הסיפור. דבר זה ישיע בידינו מאוחר יותר, בשעה שנקבע את המשלב הלשוני לסיפור, ואת רוחב היריעה, והוא אומר, כמה אינפורמציה העבודהית – ההיסטורית שמובאת בו.
 7. יש צורך להחליט מראש עם אילו גיבורים בספר אנחנו מזדהים במספרים, עניין התרום להעמקת הקול האיש של המספר.
 8. חשוב לפתח מודעות לשאלות האסתטיות: כיצד יוצרים עניין בקורס, כיצד מרתקים אותו לסיפור המעשה, וכיים יוצרים נקודות שי讲故事.
- משלב זה ואילך התחל מhallucination אינטנסיבי מאוד. נערכו מפגשים רבים בין התלמידים ובין המורים, ובין התלמידים לבין עצמם. בשעת המפגשים התנהלו התייעצויות בשאלות אלה: מה כדאי להשאיר בספר ומה כדאי לשנות, מה לכתב ואיך לכתב. בכיתה דנו בבחירות הלשונית והתחבירית, בדים מושגים שבהם בחרו התלמידים וברצף העלילה. עוד נדנו בכיתה החוויה הרגשית שמעוררים התייאורים בתלמיד (עצב, שמחה, הדחות וכו').
- התלמידים ומורים דנו פעמיים אחר פעמיים בכל עבודת כתיבה, והתלמיד שעבדתו עמדה במקד הדין, תיעד ורשם את העזרות וההארות. אף-על-פי-כן, את

כל ההצלחות הנוגעות לעובדה – מה לשנות וכיצד לעשות זאת – קיבל וביצעו התלמיד בכוחות עצמו. הוא היה "בעליו" של עקסט שהלן והתפקיד מפגישה לפגישה. רוב הילדים כתבו מספר רב של טיעות, שבו כל פעם שיפרו את העקסט בעקבות קריאה ביקורתית שלהם ושל חבריהם לקבוצה.

ערב סיכום חגיגי

ערב הסיכום שתוכנן מראש נערך בnocחות כל תלמיד השכבה ובני משפחותיהם. בערב זה תיארו התלמידים היבטים שונים של תהליך הלמידה בשלבי השנים, כפי שהשתקף מנוקדות מבטם, דבר שהוביל לבחינה רפלקטיבית של כל התהילה. להלן דוגמאות אחדות² לתהילים כאלה כפי שימושתקים בנואמים של תלמידים ומתוך קטעים רפלקטיביים נוספים.

"ערב טוב קהן נכבץ,

...ולסיכום ערב זה שבו התכוון להציג את פרי יצירתנו, אפשר רק להגיד
שבספורים שכתבנן, השקענו הרבה יצירתיות, דמיון, חשיבה והכי חשוב
אהבה.

כתובם, השווים, שאלות וחקירנו, והנה תראו זה התוצר שלנו. סיכמנו פרקים,
צפינו בסרטים שעל אותן תקופה מדברים. בדקנו בספרים אחרים ולבסוף
הגענו לכתיבת הפרקים. כתיבת הספר עיפה אותנו מאד, והיינו ציריכם
ללמידה וללמידה. הצבת לחץ זמן, כתיבת הפרקים, הקדמה, סוף דבר וכו'
– זה לא נורא. ביום זה שבו אנו מציטים לפניכם – משפחה, חברים – את
התוצר הסופי והפוגר, אנו חיצים להודות על הזמן והאהבה שהקדשתם
ולהגיד כבוד תודה שבאתם".

מתוך נאום רפלקטיבי נוסף:

"אנחנו ילדים הקבוצה רצים לספר לכם איך אספנו מידע כדי לכתוב. בשלב הראשון באיסוף המידע יצרנו קשר עם הדמויות שבຮונתנו וראינו אותן. לעיתים נצח פערים בגל חוסר מידע, אז היה צורך לחפש מקורות מידע נוספים.
כמו: אינטרנט, כתבות מעיתונים מאותה תקופה ומאלבומי תמונות נוספים.
זה תרם לנו מידע על רקע התקופה שבה הדמויות חייה. היו ילדים שכתבו
השוואה על מלחיםות שונות, ומהידע שקבעו עוז להם לכתוב על רקע
התקופה".

² הדוגמאות מובאות בלשונם של התלמידים.

קטע מנאום המתאר את למידתם בתחום הדעת השונים:

"אנחנו ילי' הקבוצה וחיצים ל-50% ולהסביר לכם איך הפגנו איזור היסטורי לשיפור ההיסטוריה. בספורים שקרהנו, בעיתונים ובאנציקלופדיות, תוארכו איריעים ההיסטוריים שונים כמו: עלייה יהודית מארצות שונות והסתגלותם בארץ, התרבותם בקשר לשילומים מגנומיה, העופה, אנטישמיות בעולם, עלייה המונית בשנות ה-50, מלחתת שתת הימים ועוד.

סכיב האירועים האלה היו צריכים "לרוקם" סיפור עלילתי. על כן מה עשינו?

ראשית, חכננו את סיפורו העלילה... רצף של אירועים...

איך הפגנו את הסיפור ההיסטורי למשמעות ומסקן? היו צריכים להוציא מהדמיאן שלטן פרטיטם, מתח בעלילה, ולתכנן את נקודות השיא בסיפור. בנסוף לכך, היינו צריכים לתאר את הדמויות בנסוף לדמויות הראשיות היינו צריכים להוציא דמויות משנה. הדמויות התפתחו והשתנו בהתאם לעלילה, כדי שהסיפור יהיה מעניין ומרתק, הדמויות היו צריכים להביע גשות, לבצע פעולות שונות, לגנוב דיאלוגים, התרחשו עימותים, ולוויותם אנו מתרגמים את העימותים לנקודות شيئا' או לנקודות פונה. התהילה זהה של הפיכת אירוע היסטורי לאירוע עלילתי, היה קשה ודרש מחשבה ורבה".

התיחסות רפלקטיבית נוספת:

"למדנו דברים חדשים על המשפחה, התחברנו לההיסטוריה, לשורשים למסורת העם היהודי".

למדנו להכיר את בני משפחתנו: מה הם הרגשו? מה חשבו? מה עשו עד שהגיעו לארץ? ובכלל על הסתגלותם לארץ זו.

למיטה על תולדות המדינה הייתה מקורית יותר ומשמעות, זה לא היה שיעור רגיל כמו כל השיעורים אלא עבדנו מתוך סקרנות ורצון לדעת עוז".

ומה התוצאה הסופית בתום התהילה?

להלן דוגמה מتوزח חיבורו שכתבה אחת מתלמידות כיתה ד'.³ שם הסיפור: "תולדות חיים של משפחת פירט".

ציוט מتوزח ההקדשה:

"סיפור זה נכתב לכבוד יוסף ויינה פירט שעבורה ייחדי סיפור עלייה מרתק עזוז לבנות מדינה חדשה, מדינת ישראל. סבא ידע לספר סיפורים נפלאים

³ התקבל אישור מבני המשפחה לפרטום דוגמה זו.

יכול לומר אוטם שעת ארכות מבל' להתעדיף. אך כשהייתי בגיל ארבע נגע סבא מדלקת ראות ולא זכיתי לשמע את סיפוריו הנוסףים. סבתא מילאה את מקומו ועזרה לי לערוך את סיפורם ההיסטורי. לבסוף ולכבוד כל מי שנלחם להקמת מדינת ישראל נכתב סיפור זה, ואני מקדישה להם אותו באהבה.

להלן ציטוט אחד מפרק הסיפור, "ארץ חדשה ח"מ חדש"

"לא עצמוני עין כל הלילה. הבתתי בשעון, השעה הייתה אחת בלילה. מזמן, היה ליל ירח. כשהתקרבנו לחוף הארץ, וב-החובל פרח כי ידע שהעליה אינה חוקית. ככל הנזירנו לעשר סירות שנות. כמובן, אני הייתי באותה סירה עם יונה יוסף, לא נרדנו לרגע. היה קר. המים הציפו את הסירה ופוחדנו שתשתקע. לפטע נזכרתי: היה לנו קסטינגן (כלוי אוכל ישן מפח) ובאזורנו התחלנו להוציא את המים מהסירה. ותואם ראיית יוסף התעלף. מה נעשה?....יונה לא היססה. למרות שמאוד אהבה את יוסף נתנה לו שתי סירות והוא התעוור מז. הוא התעלף כנראה בגלל העיפות וההתרgesות, אך מיד כשהתעורר המשיך לשאוב את המים. כשהתקרבנו לחוף הארץ זה היה בדיק ב"שבת הגדולה" (השבת שבין ראש חדש ויום כיפור). השעה הייתה שתיים ושלושים לפנות בוקר. בחדף ציפו לנו שתי הפטעות. הרבה יהודים חיכו לנו על החוף וקיבלו אותנו בשירים ואפילו זרקי סוכריות, אך לא היה לנו זמן רב לשמהן. גם החיילים הבריטים חיכו לנו על החוף. זיהינו אותם לפי המדים. הם דיברו אליהם באנגלית. לא הבנתי מילה. הם לקחו אותנו במהירות למשאית, שלקחה אותנו למחנה המעצר סופנט (כאים צריין). סיפור התלאות שלנו רק תחיל, אך זה שייר לסיפור אחר. אני ידעת דבר אחד - לא משנה באיזה מקום אישן הלילה, דבר החשוב הוא שאני בפלשתינה יחד עם חברי השובים. מעכשיו יתחיל החלום של מדינה יהודית עצמאית."

ציטוטים מתוך כתיבתם הרפלקטיבית על תהליכי כתיבה:

"יש צורך לכתוב טיטה. על מנת לעשות בדיקה ראשונית ולבדק בכל פעם פסקאות, קשר בין שם הפרוק לבין תוכן הפרוק וקשר בין פסקאות, להוציאם או תמנות או למחוקם, ולתקן שגיאות כתיב.

"יש גם צורך לכתוב טיטה כדי לעשות מעין "חזרה", לפני הספר ולתת את הטיטה לחווות דעתם של משפחה וחברים.

תהליך כתיבת השיטה היה כורך במאמרים ובים, התרבות, החלטות חשובות וশינויים רבים.

כתבת השיטה חולקה לשלבים. שלב הראשון היה תכנון הפתיחה.

בעקבות הדין שערכו בכתה, קבעו קריטריונים לפתיחה של סדר.

הפתיחה צריכה להיות מענית, לכלול את הוקע ההיסטויר, לתאר את הדמות הראשית ואת הנוף. היא צריכה לספרן את הקורא ולתת לו את הרגשה שהוא רוצה לקרוא עוד. כמו ילדים קרואו פנימה פתיחות שונות. אנחנו קשבנו ובדקנו על-פי קריטריונים שקבענו, וגם בעקבות הביקורת הבונה שלמן תיקנו ושיפרו את פתיחתם.

בתחילת כתיבת הטישה היו לנו התלבשות וקשיים כמו: לפעמים לא היה לנו רעיון איך להמשיך את הסיפור. הסיפור לא היה מעניין מופיק. לא היה מופיק ארכיים כדי לפתוח עלילה. היה קשה להפוך את הסיפור למתוקן, לפעמים לא היה מופיק מידע, או שהוא חסר מידע בקשר לתקופה מסוימת בחיה של הדמות הראשית".

"למדנו שלמרות שאין לנו קשיים בתחילת כתיבת הסיפור, היה לנו כוח רצון שעזר לנו להתקדם ולהמשיך בכתיבה.

במהלכה זה נראה לנו מפיח, גדול מדי ומסובך לקשר את כל הדברים ביחד, להפעיל את הדמיון ולהמציא סיפור עלייתן.

זאת הפעם הראשונה שהיינו צריכים להתמודד עם כתיבת סיפור עלייתן, אבל בסוף הצלחמו.

יהי לנו רצון לכתוב, צוין שהסיפור היה על בני משפחותם, וצימם להתגאוות בתחילת הלמידה ובתוםו שהוא סדר".

תגבורתו של סב שנכח באחד מבתי-ספר בעבר המסתכם:

"עליתן מפרקנו בשנת 1957. עשרה נבדים יש לי, אבל דבר זהה עוד לא ראיתי ולא שמעתי". אף אחד מהנכדים וגם אף אחד מהבנות והבנות הנשואים כבר מזמן לא התעניין בכך במרקון ובעליתה שלי ארצתה. מאוד התרגשתי להזכיר בתקופה זו, דרך העיניים של הננד שלי ודרך הצורה שבה כתוב את הסדר".

לע^מס

השאלה שואדאי תועלה בדיון שיתנהל בקרוב צוותי מורים רבים היא, עם מעלה מורכבת כזו, הדורשת לעורר שינויים מערכתיים וארגוני בבית-הספר, ושכלול ידע מקצועני של מורים, תוך יצירת תהליכי שיתופיים בין המורים לבין עצמם ובין התלמידים לבין עצמם, אכן ראייה להשקעה הנিcritת של משאבי זמן ומשאבים ידוע.

נראה לי, כי זיהוי הנושאים שבהם התקדמות התלמידים באמצעות התנסות במתלה ארוכת טווח מעין זו, עשויה לעזור בקבלת החלטות הבית-ספריות.

מה למדו התלמידים

■ ביחידת התוכן מולדת, חברה ואזרחות:

1. הכרת הגורמים שהובילו לעלייה לארץ ישראל בארץ השונות.
2. הכרת התרבות והמורשת כחלק מפיתוח זהותם בהקשר החברתי ותרבותות'.
3. הכרת צורות ההתקבצות והארגון השונות, והשתלבותם במרקזת ההיסטוריה.
4. כל אחד מסיפוריו העולים מהווה נזכר בבניית האתוס הציוני, מאז ועד היום.
5. סיפורי העליות של משפחות התלמידים מקבלים חיזוק ותמייה באמצעות סיפורי של משפחות אחרות וממקומות אחרים.
6. סיפוריהם של אנשים ומשפחות ביישוב ומהচאה לו מתראים אירופאים מרכזים שהובילו להקמת מדינת ישראל.
7. התווודעות לסיפורים קשורים באתררים, מקומות, מפעלים ואישים, המהווים עדות נוספת לעליות לארץ, ולהקמת המדינה.

■ **טיפול במידע ובמקורות המידע:**

1. התלמידים למדו היכן ניתן למצוא מקורות מידע.
2. התלמידים למדו את דרך הארגון של חומרים אלה.
3. התלמידים למדו להבחין בין מקורות מהימנים ובין מקורות שמידת מהימנותם מושלת בספק. כמו כן הם החלו לפתח תהליכי של בקרה עצמית ביחס למקורות המידע השונים ומידת הנגיעה שלהם לנושאים הנלמדים.

■ **חינוך לשוני:**

1. התלמידים קראו טקסטים עיוניים מסוגים שונים והפיקו מהם מידע מגוון.
2. התלמידים כתבו טקסטים שימושיים למטרות שונות: סיכום, תיעוד ורפלקציה.
3. התלמידים קראו טקסטים ספרותיים העוסקים בתקופות שונות, תוך התייחסות פרשנית להיבטים שונים: רגשיים, ערכיים, חברתיים ותרבותיים.
4. התלמידים עמדו על האמצעים האסתטיים שבאמצעותם ה滔פרים משכו את לב הקוראים וגרמו להם להזדהות עם גיבורי הספרות.
5. התלמידים עמדו על תפקידה הייחודי של הלשון כאמצעי לקריאה חזותית של הקוראים.
6. התלמידים כתבו סיפורים לשם הכרת חז'אנר (סוגה) "הסיפור ההיסטורי", תוך הבנה בין היסודות הבודדים ובין היסודות הבלתי בודדים.
7. התלמידים כתבו לנמענים מגוונים.
8. התלמידים פיתחו מודעות לשלב הלשוני ולהיבטים של תקינות לשונית.
9. התלמידים למדו לפתוח תהליכי בקרה עצמית ביחס לככיתבתם, ולמדו כי על מנת להגיע לתוצר איקוני, יש לעبور תהליכי ארוך טווח של שכותב, הדורש טיעות מרובות.

שכלול תהליכי הוראה ולמידה

בעקבות התהליך הלימודי שבמהלכו נדרשו התלמידים להפיק סיפור בעל רקע היסטורי, פיתחו התלמידים מיומניות אחדות: ראשית, הם לא הסתפקו עוד במקורות המידע המוצעים בספרי הלימוד שלהם, אלא חתכו לחפש מקורות מידע נוספים. הם חיפשו סיפורו מעניין שיצת את דמיינם וישמש רקע לעלילה מרתתקת. שנית, הם יצרו בדמיהם עולם שבו היינק תכנים מן המציאות, אך בה בשעה נתן דrhoו לדמיון ולכשר ההמצאה של התלמיד. בסיכומו של דבר, תהליכי הלמידה שתואר לעיל יצרו עוני חדש בלמידה, והביאו את התלמיד להיזקק למקורות מידע מגוונים ומוקורים יותר ויותר על אלו המוצעים בספרי הלימוד שלהם. בסופה של התהליך התחזקה כל הידע הרוב בכתב בחתיבת התוצר הסופי – סיפור בעל רקע היסטורי.

לסיכום הדיוון נזכיר את דבריו של צ'ירלס קולטן⁴ בהקשר זה:

...ק"מ מושג קשיים בכתיבתם: לכתחזק דבר – מה שראוי לדפוא, למצואו אדם שער שידפים זאת, ולמצאו איש גיגי שיקרא אותה..."

בהמשך לציוט זה ניתן לשאול מדוע כדי מלכתחילה להפיק תוצרים כתובים שימושיים לדיאנו (סוגה) האמנותי של "הסיפור ההיסטורי" בבית-הספר היסודי? כדי להסביר על שאלה זו, יש להתייחס להיבטים הבאים:

- התלמידים למדו יותר על סוגה אותה קראו, וכך יצרו לנקודת המבט שלהם נקודת תצפית נוספת – זו של **הכותב העתיק**.
- התלמידים **קיבלו** במה להציג התנסותם בכתב בחתיבת הספרים.
- התלמידים הפנימו את המרחק הרב שקיים בין הטקסט שם הפיקו לבין יצירת האמן. מודעות זו מעכימה את **היכולת להעיר** יצירות של סופרים.

⁴ מתוך ספר **הציגות הנגד**. רואו הערות שליים בעמוד הראשון.